

RADU VULPE

(1899—1982)

Stingerea din viață a reputatului profesor Radu Vulpe, „decanul de vîrstă al arheologilor români“, cum era numit și respectat în lumea științifică, a fost resimțită dureros în capitală și în alte centre culturale din țară și străinătate, în paginile revistei „Dacia“, și „SCIVA“ și altor publicații de specialitate al căror colaborator asiduu a fost. Golul lăsat a fost resimțit dureros și în vechea cetate tomitană, Constanța zilelor noastre, unde regretatul savant era așteptat în fiecare toamnă la sesiunile științifice anuale ale Muzeului de istorie națională și arheologie, sesiuni cărora le acorda, cu prestigiul și erudiția sa, o aură de neuitat. De acum, nici paginile revistei „Pontica“ nu vor mai beneficia de colaborarea sa generoasă, mereu deschisă noului, remarcabilă prin argumentație și probitate. Cu figura sa nobilă, de o seninătate înțeleaptă, rămasă neștearsă în minte, se cuvine să evocăm, fie și succint, personalitatea și opera sa, și, în acest cadru, demersurile științifice, devoțiunea sa pentru Dobrogea sau Dacia Pontică.

Dintre discipolii marelui savant Vasile Pârvan, întemeietorul școlii românești de arheologie, Radu Vulpe s-a definit, pe parcursul a 60 de ani de activitate științifică neîntreruptă, între cei mai proeminenți. O retrospectivă oricît de sumară a activității sale reliefează atît amplitudinea în timp și spațiu a obiectivelor abordate, cît și consecvența cu care a aprofundat și elucidat cea mai mare parte din problemele urmărite. Necontenit, a ținut nestinsă flacăra spiritului pârvanian, prin numeroase articole consacrate maestrului de-a lungul anilor, prin editarea, actualizarea sau comentarea operelor acestuia, prin Asociația „V. Pârvan“ al cărei președinte a fost, cît și mai cu seamă, prin continuarea investigațiilor și inițiativelor ilustrului său profesor, inclusiv în provincia românească transdunăreană, Dobrogea.

Datele biografice sînt caracteristice pentru evoluția sa științifică de excepție. S-a născut în decembrie 1899 în comuna Albești din județul Ialomița, a urmat liceul, apoi facultatea de litere și filozofie la București. Aici, sub in-

drumarea unor profesori străluciți ca Vasile Pârvan, N. Iorga, Dimitrie Onciul, George Murnu, Simion Mehedinți, s-a făcut remarcat prin primele sale cercetări. În 1923 publică prima lucrare științifică, „*Bărăganul în antichitate*“, urmată în 1924, de „*Săpăturile de la Piscul Coconilor*“ și „*Harta arheologică Mostiștea-Călărași*“. În același an își ia licența și, la propunerea lui Vasile Pârvan, devine membru al Școlii Române din Roma. Roadele strădaniilor sale din Cetatea Eternă sint studiile *Gli Illiri del'Italia imperiale romana* și *La civiltà del ferro in Illiria*. În 1927 obține doctoratul la Universitatea din București cu „magna cum laude“. La propunerea lui Nicolae Iorga, în 1928 devine membru al Școlii Române din Franța, de la Fontenay-aux-Roses. Aici efectuează cercetări asupra preistoriei populațiilor din Peninsula Balcanică. Lucrarea *L'age du fer dans les régions thraces de la péninsule balkanique*, ca și studiul *Piroboridava*, au fost apreciate de ilustrul savant S. Reinach, studiul fiind publicat în „*Revue archéologique*“, în 1931. La întoarcerea în țară este asistent în epigrafie, apoi docent în protoistoria sud-estului european la Universitatea bucureșteană, pentru ca în 1939 să devină conferențiar. Între 1939—1945 a fost profesor definitiv de arheologie la Universitatea din Iași, îndeplinind, din 1943 și funcția de consilier, apoi șef de secție, la Institutul de studii balcanice din București. În 1937 publică sigla *Thracia* în *Enciclopedia Italiană*. În 1938 îi apare lucrarea *Histoire ancienne de la Dobroudja*. În 1939 publică în limbile franceză, italiană, engleză și germană sinteza *Dobrogea de-a lungul secolelor*, în 1943 îi apare comunicarea *Valurile romane din Dobrogea*, la Iași, iar în 1944 studiul *Angustia* în volumul consacrat lui Constantin Giurescu etc. După 1948 este colaborator al Muzeului Național de Antichități, membru în colegiul de redacție al unor publicații de specialitate, efectuează cercetări în Moldova de Jos și Dobrogea, iar din 1956 este șef de secție la Institutul de Arheologie din București. A fost membru al unor prestigioase foruri științifice, între care membru în Consiliul permanent al Uniunii internaționale de pre- și protoistorie, membru corespondent al Institutului german de arheologie, vicepreședinte al Societății de studii clasice

din București, iar din 1970, membru al Academiei de științe sociale și politice.

A urmărit cu tenacitate și rigoare, cu intuiție remarcabilă prin cercetări pe teren, reluate și extinse de-a lungul anilor, teme cu semnificații istorice deosebit de importante. Prin săpăturile efectuate în stațiuni neolitice sau așezări getice din Cîmpia Dunării și sudul Moldovei a contribuit efectiv la buna cunoaștere a genezei și cronologiei culturii Cucuteni, a vieții și culturii materiale a geților, ca și la evidențierea unor culturi noi. A reliefat relațiile geto-dacilor cu vecinii lor (traci, illiri, pelasgi), a elucidat unele probleme privind pe bastarni, carpi, buri și a evidențiat cu deosebire epoca lui Burebista și relațiile fertile ale geților cu cetățile eline. A urmărit îndeaproape cucerirea traiană în Dacia, coroborînd datele oferite de izvoarele narative cu cele deduse din comparația scenelor de pe columna lui Traian din Roma cu cele de la Monumentul triumfal Adamclisi. A adus contribuții notorii referitoare la istoria și cultura tracilor și illirilor. A fost un reputat balcanolog.

Dobrogea îi adresează recunoștința pentru activitatea sa de o viață consacrată în bună măsură cercetării trecutului ei.

Dacă *Histoire ancienne de la Dobroudja* (1938) a constituit o sinteză de amploare a vieții umane din această provincie din preistorie pînă în secolul VII al erei noastre, alte studii au evidențiat confluența civilizațiilor antice la Dunărea de Jos, raporturile geților autohtoni cu cetățile eline, importanța unor așezări ca Tariverde, Istria în viața cetății Histria, unitatea geto-dacă în vremea lui Burebista sau după el, inclusiv în teritoriile cotoolate de romani și, desigur, rolul predominant al Daciei Pontice în procesul etnogenezei românești. Încă din 1928, Radu Vulpe a colaborat la volumul *Dobrogea — cincizeci de ani de viață românească*, cu studiul *Activitatea arheologică în Dobrogea*, fiind apoi un colaborator al revistei „*Analele Dobrogei*“, ca și al altor publicații dobrogene interbelice ca: „*Boabe de grâu*“, „*Pontice*“ ș.a. Interesul său pentru Monumentul triumfal de la Adamclisi este depistabil încă din 1932—1933, în paginile revistei „*Analele Dobrogei*“, revenind asupra sa în 1937, în aceeași revistă prin articolul *Trofeul de la Adamclisi*: sta-

diul actual al problemei, pentru ca alte cercetări din anii noștri, să releve importanța și sensurile confruntării militare de la Adameliși în contextul cuceririi traiane și formării poporului român. A fost un susținător neabătut al refacerii monumentului, ca un simbol măreț doveditor al genezei eroice daco-romane, în soluția reconstituirii cu simili, autoportanți, capabilă de a oferi imaginea întregului, lăsând piesele originale la adăpost de intemperii, în muzeul adiacent. Alte cercetări ale sale au reliefat rolul stăpînirii romano-bizantine la Dunăre și Mare ca o prelungire firească și necesară a tradiției romane propriu-zise. De la *Histoire ancienne de la Dobroudja* (1938) sau lucrarea apărută separat în engleză *The Ancient History of Dobrogea*, în 1940, la importanțul său studiu *Romanii la Dunărea de Jos : I. Perioada Principatului (sec. I—III)* apărut în cadrul volumului II *Din istoria Dobrogei*, în 1968, cercetările sale consacrate Do-

brogei s-au definit ca sursă de referință indispensabile. Numeroase alte articole cu care a colaborat în paginile publicațiilor, inclusiv în revista „Pontica” a Muzeului de istorie națională și arheologie Constanța sau în revista de cultură „Tomis”, merită, de asemenea, întreaga noastră atenție.

Din cetatea tomitană, adresăm încă o dată un pios omagiu acestui slujitor al muzei Clio, personalitate eminentă a arheologiei și istoriei românești, savant cu atribute excepționale pe linia gândirii și interpretării istorice, arheolog de mare prestigiu național și internațional, dascăl cu merite excepționale la catedră și în viață, prieten și om de aleasă noblețe sufletească în raporturile cu numeroșii săi confrăți în truda științifică.

Adio scumpe magister !

Sit tibi terra levis.

Redacția